

مدل ساختاری توانمندسازی دانشجویان رشته کشاورزی دانشگاه رازی برای ورود به بازار کار

زهرا کرانی

استادیار گروه کشاورزی دانشگاه پیام نور

چکیده

میزان بالای بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی از جمله چالش‌ها و نگرانی‌های اصلی نظام آموزش عالی کشور به شمار آمده که می‌تواند انگیزه تحصیل و یادگیری دانشجویان را کاهش دهد. از این‌رو، این پژوهش با هدف آرایه‌ی الگوی توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار با دیدمان آمیخته (کیفی-کمی) اکتشافی انجام شد. در بخش کیفی از نظریه پایه‌ور استفاده شد و روش پژوهش در بخش کمی علی-ارتباطی بود. جامعه‌ی آماری بخش کیفی پژوهش، اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی (N=108) بودند که پس از مصاحبه با ۲۱ نفر از آنان آستانه سودمندی به دست آمد، جامعه آماری بخش کمی پژوهش نیز همگی دانشجویان کارشناسی رشته‌های کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به شمار ۶۴۴ تن بودند که بر مبنای جدول کرجسی و مورگان شمار ۲۳۸ تن به عنوان نمونه به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی تناسبی انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها به روش مصاحبه در بخش کیفی انجام شد که به طراحی الگوی توانمندسازی دانشجویان رسید. در بخش کمی نیز از طریق پرسشنامه اطلاعات از دانشجویان گردآوری شد که روایی محتوایی پرسشنامه توسط نظرخواهی از صاحب نظران و روایی همگرا از طریق محاسبه‌ی $CR=0/82$ و $AVE=0/77$ تأیید شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از نرم افزار R و محاسبه‌ی ضریب تتای ترتیبی برای بخش‌های مختلف پرسشنامه ($\Theta=0/75-0/91$) تعیین شد و الگوی طراحی شده اعتبارسنجی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از طریق سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA₁₆ انجام شد، در بخش کمی نیز از نرم افزار SPSS Win₁₆ برای بررسی ویژگی‌های فردی و از روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزار SMARTPLS₃ به منظور بررسی مدل اندازه‌گیری، ساختاری و آزمون فرضیه‌ها استفاده شد. یافته‌های پژوهش در بخش کیفی به شناسایی ۶۵ نشانگر در قالب ۷ دسته عامل کارآفرینی، آموزشی و پژوهشی، روانشناختی، نهادی، محیطی، فردی و دولتی انجامید، یافته‌های بخش کمی پژوهش نشان داد که همه‌ی ۷ فرضیه پژوهش مورد تأیید می‌باشند. همچنین میزان ضریب چندگانه برای معادله ساختاری بالای ۰/۹۰ شده که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل برون‌زای مرتبط با توانمندسازی توانسته‌اند بیش از ۰/۹۰ از تغییرهای متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. با توجه به اهمیت توانمندسازی دانشجویان در دوره تحصیل برای ورود به بازار کار و همسویی اظهار نظر اعضای هیئت علمی و دانشجویان در ارتباط با مؤلفه‌ها و نشانگرهای مرتبط با توانمندی، می‌توان از یافته‌های پژوهش به منظور ارتقا توانمندی دانشجویان استفاده کرد.

نماینده واژگان: توانمندسازی دانشجویان، کارآفرینی، بیکاری دانش‌آموختگان، دانشگاه رازی.

نویسنده مسئول: زهرا کرانی

رایانامه: Zkorani11@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۳۰

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۰۳/۰۸

مقدمه

استقلال کشور در زمینه عرضه و تولید محصول‌های کشاورزی و نداشتن وابستگی به کشورهای دیگر از جمله هدف‌هایی است که همه‌ی کشورها دنبال می‌کنند، برای رسیدن به این استقلال و خودکفایی باید دانشجویان و نیروی انسانی را در این زمینه توانمند سازیم (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۳)، در کشور ما ضرورت توجه به اشتغال دانش‌آموختگان بیش از هر زمان دیگری به چشم می‌خورد و بررسی آمار و ارقام موجود در این زمینه می‌تواند بیانگر ضرورت شتاب در این زمینه باشد (سلکی و موسوی بهرام‌آبادی، ۱۳۹۵). به طوری که یکی از بنیادی‌ترین دغدغه‌های مسئولان و متولیان امور، یافتن راه‌حلی برای چالش بیکاری است، این مسئله به ویژه در بخش کشاورزی که حجم و گستردگی آن در کشورهای در حال توسعه یک چالش به شمار آمده و نیروی انسانی جویای کار بسیاری اعم از دانش‌آموخته و غیر دانش‌آموخته دارد مهم‌تر و پیچیده‌تر به نظر می‌رسد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۳). به گزارش مرکز آمار ایران هر ساله به طور میانگین هشتصد هزار نفر وارد بازار کار ایران می‌شوند که اغلب دارای تحصیلات دانشگاهی بوده و توان کافی برای ایجاد کسب و کار جدید برای این متقاضیان وجود ندارد (حسینی و خسروی پور، ۱۳۹۵)، در این بین میزان بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی بالا بوده و در صورتی که روند موجود ادامه یابد نرخ بیکاری در میان دانش‌آموختگان این بخش از آموزش عالی در مقایسه با دیگر بخش‌ها افزایش روز افزونی خواهد یافت (حسینی و خسروی پور، ۱۳۹۵). با توجه به اینکه اقتصاد ایران شاهد رخداد پدیده بیکاری دانش‌آموختگان آموزش عالی به طور روز افزون است بحران و پیامدهای ناگوار این پدیده به اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و نظام آموزشی می‌تواند بسیار گسترده و قابل تأمل باشد (وایروینسکی، ۲۰۰۸). در این راستا تجربه‌های دیگر کشورها به طور اعم و تجربه‌های

داخلی گذشته نیز به طور اخص نشان داده است که از طریق سرمایه‌گذاری متراکم و سنگین که تکیه اصلی را بر واردات کالاها می‌گذارد و اغلب از منبع‌های محلی کم‌تر بهره‌برداری می‌کند امکان اشتغال‌زایی، تنها برای شمار معدودی از افراد میسر خواهد شد و این روند پاسخگوی جمعیت روزافزون جویای کار در کشور نیست (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۳) به طوری که با وجود همه‌ی تلاش‌های صورت گرفته در زمینه حل بحران بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی مسئله همچنان به قوت خود باقی است (علی‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۵).

با توجه به اینکه در کشورهای در حال توسعه بخش کشاورزی به دلیل قرار گرفتن در مرحله‌ی گذار از سنتی به تجاری همچنین به دلیل ظرفیت بالایی که در تأمین مواد غذایی مردم و تهیه مواد اولیه برخی از صنایع دارد دارای اهمیت ویژه‌ای بوده است (طهماسبی و همکاران، ۱۳۸۹)، اقتصاد ایران نیز به عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه از این قاعده مستثنی نیست، به طوری که این بخش یکی از تواناترین بخش‌های اقتصادی کشور و تأمین‌کننده بیش از ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی، ۲۰ درصد اشتغال و بیش از ۸۰ درصد نیازهای غذایی در کشور است (امیرتیموری و خلیلیان، ۱۳۹۶)؛ لذا از توانمندسازی نیروی انسانی این بخش به عنوان یکی از رویکردها برای رویارویی با بیکاری یاد شده است به گونه‌ای که در چند دهه اخیر منجر به تغییرپذیری‌های مثبت و فراوانی در اجرای فعالیت‌های کاری دانشجویان شده است (سبزی‌کاری و همکاران، ۲۰۱۳). توانمندسازی در سال‌های اخیر به بخش جدایی‌ناپذیری از سیاست‌های سازمان‌های مختلف تبدیل شده است (دینیدا، ۲۰۰۴). به طوری که موضوع توانمندی شغلی دانش‌آموختگان در سال‌های اخیر در کشورهای پیشرفته جهان اهمیت بسیاری یافته است (سلکی و موسوی بهرام‌آبادی، ۱۳۹۵). اصطلاح توانمندسازی در مدیریت از میانه‌ی سده بیستم و

جلب کند. با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش با هدف ارائه الگوی توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار انجام گرفته است، در ارتباط با اهمیت توانمندسازی و تأثیر آن بر اشتغال بررسی‌هایی در داخل و خارج از کشور انجام شده است که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود.

پژوهشی با عنوان بررسی وضعیت موجود دانش‌آموختگان رشته‌ی گیاهان دارویی مرکز علمی-کاربردی امام خمینی از لحاظ شایستگی‌های فردی، کسب و کار و تخصصی نشان داد که دانش‌آموختگان از لحاظ شایستگی‌های تخصصی و فردی در وضع متوسط به پایین و از لحاظ شایستگی‌های محیط کسب و کار در وضعیت نامناسب قرار دارند، بنابر یافته‌ها پژوهش آنان مهم‌ترین شایستگی‌های فردی شامل آگاهی از نقطه‌های قوت و ضعف و اعتماد به توانایی‌های خود است.

علی‌آبادی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی تأثیر مؤلفه‌های توانمندسازی روانشناختی بر اشتغال‌پذیری دانشجویان کشاورزی دانشگاه بوعلی پرداختند، نتیجه ارزیابی‌های آنان نشان داد که کاربست مؤلفه‌های توانمندسازی روانشناختی مانند احساس شایستگی، احساس معنادار بودن، احساس تأثیرگذاری و احساس داشتن اعتماد ۷۱ درصد از تغییرهای سطح اشتغال‌پذیری دانشجویان را تبیین می‌کند. یزدانی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان بررسی میزان توانمندی حرفه‌ای و عامل‌های مرتبط با آن در دانشجویان دندان‌پزشکی با روش خودارزیابی نشان دادند که بین محل تحصیل دانشجویان و توانمندی آنان ارتباط معنی‌داری وجود دارد. لذا بازنگری در شیوه‌های آموزشی از نظر آنان لازم است. در پژوهشی دیگر توسط قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) عامل‌های مؤثر بر توانمندی کارآفرینی و اشتغال پس از دانش‌آموختگی دانشجویان کارشناسی کشاورزی دانشگاه یاسوج بررسی و نتایج نشان داد

شکل‌گیری نهضت رابطه‌های انسانی در جهت افزایش شرایط انسانی کار معرفی شد (چانگ، ۲۰۱۲). توانمندسازی به مفهوم احساس مسئولیت و پاسخگویی بیشتر دانشجویان برای بهبود عملکرد سازمانی است (گراسلی، ۲۰۰۸)، این مفهوم در چند دهه اخیر منجر به تغییرپذیری‌های فراوانی در اجرای فعالیت‌های کاری دانشجویان شده است (سبزی‌کاری و همکاران، ۲۰۱۳)؛ اسپریتیز (۱۹۹۵) توانمندسازی را به عنوان یک راه روانشناختی که دانشجویان می‌باید برای توانمند شدن و کسب موفقیت اجرا کنند در نظر گرفته است، کیفیت توانمندی نیروی انسانی از عامل‌های مهم بقا و حیات سازمان‌ها است، به عبارت دیگر اهمیت منبع‌های انسانی به مراتب از فناوری‌های جدید، منبع‌های مالی و مادی بیشتر است، توانمندی منبع‌های انسانی به عنوان یک رویکرد نوین انگیزشی درونی شغلی، به معنی آزاد کردن نیروهای درونی دانشجویان و فراهم کردن بسترها و به وجود آوردن فرصت‌ها برای شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و شایستگی‌های افراد است، برای خلق دیدگاه‌های نو و بینش‌های نوآورانه و برای پاسخگویی اثربخش‌تر به دگرگونی‌های گسترده‌ای که در محیط کاری رخ می‌دهد، می‌توان از مهم‌ترین دارایی‌های پنهان یعنی دانشجویان توانمند استفاده کرد (بری جستوک، ۲۰۰۹)، توانمندسازی تنها دادن اختیار به کارکنان نیست بلکه موجب می‌شود کارکنان با فراگیری دانش، مهارت و انگیزه بتوانند عملکردشان را بهبود بخشند (ایونس، ۲۰۰۷). لذا در این راستا طراحی الگوی توانمندسازی دانشجویان کشاورزی می‌تواند در تدوین برنامه‌های راهبردی برای بازنگری سیاست‌های آموزش عالی در بخش کشاورزی کمک کند و با معرفی عامل‌های مؤثر بر توانمندسازی، نظر برنامه‌ریزان بر اجرا و استفاده از نشانگرها در جهت تغییر رویکرد دانشگاه‌های کشاورزی نسبت به توانمندسازی دانشجویان و رفع نگرانی‌های آنان

دانشجویان کشاورزی پژوهش و ارزیابی خاص و عمیق انجام نشده است لذا در این بررسی سعی شده است به ارائه الگوی مطلوب توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار پرداخته شود، از لحاظ کاربردی نتایج پژوهش می تواند به برنامه ریزان آموزش عالی الگویی جامع برای اقدام ارائه دهد و برای پژوهشگران و محققان این حوزه به عنوان خطوط راهنمای بررسی های آتی به شمار آید. راهکارهایی که در نهایت ارائه می شود می تواند برای توانمندسازی دانشجویان و به خصوص دانشجویان کشاورزی مؤثر واقع گردد و از آنجا که تا کنون پژوهش هایی که انجام شده است به صورت تک بعدی به موضوع پرداخته اند و تنها از جنبه های کمی یا کیفی موضوع را بررسی کرده اما این پژوهش هر دو جنبه کمی و کیفی را به طور همزمان بررسی می کند بنابراین از نظر روش شناختی نیز دارای اهمیت است. ارائه عامل ها و مؤلفه های مرتبط با توانمندسازی دانشجویان کشاورزی می تواند به برنامه ریزان و مدیریت آموزش کشاورزی در راستای توجه و اجرای مناسب و دقیق آنها برای توانمندسازی دانشجویان کشاورزی مؤثر باشد که در نهایت اجرای درست و توجه دقیق به مؤلفه ها و عامل ها می تواند کلید بازگشایی درهای بسته شده اشتغال در بحبوحه تغییرهای سریع و غیرقابل پیش بینی در ساختارهای اقتصاد و اشتغال باشد و در نهایت با توانمندسازی دانشجویان و دانش آموختگان بخش کشاورزی، آموزش کشاورزی در میدان عمل و عرصه که همان محیط روستا و کشتزار می باشد نیز دارای مدیریتی توانمند خواهد شد که پیامد و نتیجه کلی آن توسعه بخش کشاورزی و توانمندسازی بهره برداران بخش کشاورزی خواهد بود.

که عامل های فردی، فرهنگی-اجتماعی و سپس عامل های آموزشی بیشترین تأثیر را بر توانمندی کارآفرینی دانشجویان دارند، بنابر نتایج پژوهش آنان مهم ترین عامل های فردی شامل باور به خودکارآمدی و خلاقیت، مهم ترین عامل های فرهنگی-اجتماعی شامل مسئله های اقتصادی جامعه و کارآفرینی و مهم ترین عامل های آموزشی شامل وجود فضای مناسب رقابتی در دانشگاه و وجود محیط خوابگاهی خلاق می باشد.

نتیجه بررسی های طهماسبی و همکاران (۱۳۸۹) در ارتباط با عامل های مؤثر بر توانمندی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار در عصر جهانی شدن، نشان داد که شایستگی ۶۴/۹ درصد دانشجویان در حد متوسط و ۳۱/۹ درصد آنان در سطح کم بوده است و لازم است آموزش های مورد نیاز دانشجویان در عصر جهانی شدن برای ورود به بازار کار مورد توجه قرار گیرد.

وانگ و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان تأثیر توانمندسازی زنان بر توسعه روستایی به این نتیجه دست یافتند که هر چه زنان توانمندتر شوند بر میزان مشارکت سیاسی و نقش اجتماعی آنان افزوده می شود که این نیازمند بالا بودن سطح آموزشی زنان است. در همین راستا یانگ و کونگ (۲۰۱۱) نیز به این نتیجه دست یافتند که افزایش توانمندی و خودکارآمدی در افزایش اشتغال پذیری تأثیر دارد.

قلی پور و رحیمیان (۲۰۰۹) در پژوهشی دیگر با عنوان رابطه عامل های اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی، به این نتیجه دست یافتند که آموزش و طرح های خوداشتغالی موجب بروز احساس توانمندی بیشتر می شود.

نتایج بررسی های انجام شده نشان می دهد که در ارتباط با توانمندسازی و ضرورت آن بررسی و ارزیابی هایی انجام شده است اما در ارتباط با طراحی الگوی توانمندسازی و به ویژه الگوی توانمندسازی

روش‌شناسی

این پژوهش کاربردی با دیدمان تحقیق آمیخته (کیفی-کمی) اکتشافی انجام شده است. در انجام آن از رویکرد عینی‌گرایی استراوس و کوربین استفاده شده است (استراوس و کوربین، ۱۹۹۶) زیرا این رویکرد برای تدوین نظریه در رابطه با یک پدیده به صورت استقرایی مجموعه‌ای ساختارمند از رویه‌ها را به کار می‌گیرد (حبیبی، ۱۳۹۸). پردازش داده‌ها در بخش کیفی بر پایه کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد. از دیدگاه امکان و توان کنترل متغیرهای پژوهش در بخش کمی از طرح علی-ارتباطی استفاده شد. جامعه‌ی آماری مرحله کیفی، اعضای هیئت علمی گرایش‌های مختلف کشاورزی دانشگاه رازی به شمار ۱۰۸ تن بودند که انتخاب نمونه از آن به صورت هدفمند بود که مصاحبه با ۲۱ تن از آنان انجام شد. معیار کفایت مصاحبه‌ها آستانه سودمندی با استفاده از تحلیل عاملی تشخیصی بود. انتخاب جامعه آماری بخش کمی پژوهش نیز که دانشجویان مقطع کارشناسی رشته‌های ۱۱ گانه پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ به شمار ۶۴۴ تن بودند که بر مبنای جدول کرجسی و مورگان ۲۴۵ تن به عنوان نمونه و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تناسبی انتخاب شدند. بدین ترتیب که با احتساب دانشکده‌های سه گانه کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی به عنوان طبقه‌های آماری، حجم نمونه نسبت به بزرگی هر طبقه برآورد و اقدام به گردآوری داده‌ها شد (جدول ۱). گردآوری داده‌ها به روش مصاحبه در بخش کیفی انجام شد که منجر به طراحی الگوی توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار شد. در بخش کمی نیز از طریق پرسشنامه در قالب طیف ۵ بخشی لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) داده‌ها از دانشجویان گردآوری شد که الگوی طراحی شده در بخش کیفی مورد اعتبارسنجی قرار گرفت. در

بخش کیفی به منظور تأیید روایی و پایایی پژوهش بنا بر دیدگاه آندرسن می‌توان از چهار معیار: اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تأییدپذیری استفاده کرد (آندرسن، ۲۰۰۲) از این پایه سعی شد با استفاده از فن کنترل‌اعضاء (از طریق ارائه تحلیل داده‌ها و نتایج آن به پاسخگویان از واکنش آنان در مرحله‌ی نوشتن گزارش آگاهی حاصل شد) و از طریق خودبازبینی محقق در طی فرآیند گردآوری و تحلیل داده‌ها اعتبار بخش کیفی مورد تأیید گیرد. به منظور تأیید انتقال‌پذیری پژوهش توصیف غنی از مجموعه داده‌های بررسی در طول مرحله‌ی گردآوری آن‌ها صورت پذیرفت. تأییدپذیری و اطمینان‌پذیری پژوهش نیز از طریق ثبت و ضبط دقیق فرآیند مصاحبه‌ها و همه‌ی جزئیات آن انجام پذیرفت. همچنین به منظور اطمینان بیش‌تر افزون بر موارد یاد شده از روش واریسی نیز استفاده شد. در این راستا، محقق افزون بر نوشتن متن مصاحبه‌ها از دستگاه ضبط صدا نیز برای اطمینان بیش‌تر استفاده کرد، در پایان مصاحبه‌ها متن مصاحبه‌ها از سوی محقق بازخوانی شد و اگر ابهامی وجود داشت بار دیگر از پاسخگویان پرسیده می‌شد. از شیوه‌هایی مانند پرسش‌های مستقیم، یادآوری و مرور یادداشت‌ها و نیز روش سکوت بهره گرفته شد. بدین ترتیب که هرگاه محقق احساس می‌کرد پاسخگویان در بیان پاسخ‌ها دچار ابهام و انحراف می‌شوند، با پرسش‌هایی مانند "امکان دارد بیش‌تر توضیح دهید؟" یا "مطلب دیگری باقی مانده که برای تکمیل صحبت بتوان بیان کرد؟"، آنان را هدایت کرد که عمیق‌تر به موضوع بپردازند و به همه جنبه‌های امر بیش‌تر توجه کنند. برای تأیید گویه‌ها؛ عامل‌های شناسایی و از دو منظر بررسی شد، روایی محتوایی پرسشنامه توسط اعضای هیئت علمی بررسی و اصلاح‌های لازم در پرسشنامه اعمال شد. دوم، روایی سازه پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار PLS، بررسی و روایی همگرا (۰/۷۷) و واگرا (۰/۸۲) نیز تأیید

شد. همچنین برای تأیید پایایی ابزار پژوهش از ضریب تتای ترتیبی استفاده شد که مقدار عددی این ضریب برای پرسشنامه در حالت کلی ۰/۸۶ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مناسب ابزار پژوهش بود. پردازش داده‌ها در بخش کیفی از طریق سه مرحله کدگذاری باز،

محوری و انتخابی با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA₁₆ انجام شد، در بخش کمی نیز از نرم‌افزار SPSS_{Win16} برای بررسی ویژگی‌های فردی و از روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزار SMARTPLS₃ به منظور بررسی مدل اندازه‌گیری، ساختاری و آزمون فرضیه‌ها استفاده شد.

جدول ۱- حجم جامعه و نمونه آماری برپایه دانشکده

دانشکده	حجم جامعه	حجم نمونه
علوم و مهندسی کشاورزی	۲۰۴	۷۵
مهندسی کشاورزی	۳۲۰	۱۱۸
دامپزشکی	۱۲۰	۴۵
جمع	۶۴۴	۲۳۸

یافته‌ها

در این پژوهش به منظور طراحی مدل ساختاری توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار در مرحله نخست مصاحبه با ۲۱ نفر اعضای هیئت علمی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی انجام گرفت. سپس تحلیل مصاحبه‌های ضبط شده با پاسخگویان و بررسی دقیق پاسخ‌ها برابر اساس سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام شد. در مرحله کدگذاری باز پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌های ضبط شده مطالب به شیوه سطر به سطر بررسی شدند و به هر جمله جداگانه یک کد داده شد. نتیجه این مرحله شناسایی ۶۵ مفهوم کلیدی در زمینه‌ی نشانگرهای توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار بود که بر مبنای بیش‌ترین فراوانی پاسخ‌ها، مفهوم‌های استخراج شده در جدول ۱ مشخص شده است و به هر یک کدهایی با نام K, A, R, N, M, F, D اختصاص یافت. در پایان این مرحله به نظر رسید که این مفهوم‌های کلیدی شاخص‌های مرتبط با توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار را در ابعاد مختلف پوشش داده و نیازی به مراجعه بعدی به نمونه‌های مورد بررسی وجود ندارد به بیان اشباع نظری نمونه‌ها در این مرحله تأیید شد.

بنابر یافته‌ها میانگین سن دانشجویان پاسخگو در بخش کمی ۲۲ سال با انحراف معیار ۱/۴۴ سال بود. در ارتباط با جنسیت پاسخ‌دهندگان حدود ۶۰/۳۴ درصد زن و ۳۹/۶۴ درصد مرد بودند، در ارتباط با وضعی اشتغال تنها ۷/۸ درصد پاسخگویان دارای شغل بودند و دیگر پاسخگویان بی‌کار یا دارای شغل دائمی نبودند. در ارتباط با وضعیت تأهل ۸۶/۲۴ درصد مجرد و ۱۳/۷۶ درصد متأهل بودند. از لحاظ پایه تحصیلی پاسخگویان، ۳۶/۷ درصد سال چهارم، ۲۲/۷ درصد سال سوم، ۳۰/۲۲ درصد سال دوم و باقی پاسخگویان در سال اول بودند. از لحاظ میانگین نمره درس‌های نیمسال پیش ۱۸/۱۱ درصد معدلی بین ۱۸ تا ۲۰ داشتند، ۵۰/۶ درصد دارای معدل بین ۱۶ تا ۱۸؛ ۲۱/۶ درصد معدل بین ۱۴ تا ۱۶ و دیگر پاسخگویان بیان کردند که دارای معدل پایین‌تر از ۱۴ بوده‌اند. در ارتباط با این پرسش که تا چه اندازه به رشته تحصیلی خود علاقه دارید ۶/۴ درصد میزان علاقه خود را در حد خیلی زیاد بیان کردند، میزان علاقه ۱۱/۹ درصد در حد زیاد؛ ۳۱/۵ درصد در حد متوسط، ۳۷/۸ درصد دارای علاقه به رشته تحصیلی در حد کم و دیگر پاسخگویان اظهار داشتند که دارای علاقه خیلی کمی به رشته تحصیلی خود هستند (۱۲/۴ درصد).

جدول ۱: مفهوم سازی داده ها (کدگذاری باز)

ردیف	زمینه‌ها	فراوانی	کد
۱	مهارت حل مسئله؛	۱۹	K1
۲	توانایی خطرپذیری؛	۱۹	K2
۳	حمایت دولت از دانشگاه‌های کشاورزی برای فراهم کردن تسهیلات خوداشتغالی؛	۱۹	D1
۴	خلاقیت و نوآوری؛	۱۸	K3
۵	ارائه نظر و دیدگاه‌های نو و خدمات جدید؛	۱۸	K4
۶	حمایت وزارتخانه و دانشگاه‌ها از نظر و دیدگاه‌های جدید و برتر دانشجویان در زمینه کشاورزی؛	۱۸	D2
۷	فرهنگ دانشگاه؛	۱۸	N1
۸	قدرت تحمل ابهام؛	۱۸	K5
۹	استقلال طلبی؛	۱۷	K6
۱۰	داشتن تجربه کشاورزی؛	۱۷	M1
۱۱	وجود علاقه به رشته؛	۱۷	R1
۱۲	چالش طلبی؛	۱۶	K7
۱۳	داشتن اعتماد به نفس و نگرش مثبت؛	۱۶	K8
۱۴	داشتن هدف؛	۱۶	F1
۱۵	به روز بودن مواد آموزشی و محتوای درس‌ها؛	۱۵	A1
۱۶	نحوه برخورد استادان و مربیان؛	۱۵	R2
۱۷	تعهد و احساس مسئولیت؛	۱۵	K9
۱۸	شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با مسئله‌ها و موضوع‌های کشاورزی؛	۱۵	F2
۱۹	آگاهی از نقطه قوت‌ها و ضعف‌ها؛	۱۴	K10
۲۰	احساس شایستگی؛	۱۴	R3
۲۱	امکان دسترسی به فناوری و دانش روز جهان؛	۱۴	M2
۲۲	توانایی بهره‌گیری از فرصت‌ها؛	۱۳	K11
۲۳	تقویت مهارت‌های عملی	۱۳	F3
۲۴	ارتباط مواد آموزشی و محتوای درسی با نیازهای جامعه و بازار کار؛	۱۳	A2
۲۵	آسان‌گری قوانین و ارائه تسهیلات خاص و ویژه به دانشجویان و دانش‌آموختگان؛	۱۳	D3
۲۶	باور به خودکارآمدی؛	۱۳	K12
۲۷	تغییر سرفصل دروس متناسب با نیاز بازار؛	۱۳	A3
۲۸	توانایی تفکر خلاق و انتقادی؛	۱۳	K13
۲۹	وجود فرهنگ و روحیه کارآفرینی در دانشگاه و بین دانشجویان؛	۱۳	M3
۳۰	تغییر سرفصل درس‌ها بر مبنای تأکید بر آموزش‌های عملی؛	۱۲	A4
۳۱	برگزاری گردهمایی تخصصی در دانشگاه در زمینه تقویت مهارت کارآفرینی؛	۱۲	M4
۳۲	مسئولیت‌پذیری؛	۱۲	K14
۳۳	احساس داشتن حق انتخاب؛	۱۲	R4

ادامه جدول ۱: مفهوم سازی داده ها (کدگذاری باز)

کد	فراوانی	زمینه‌ها	ردیف
F4	۱۲	بازدید از واحدهای موفق کشاورزی؛	۳۴
A5	۱۲	تشویق دانشجویان و استادان در ارتباط با پژوهش‌های کاربردی در زمینه مسئله‌ها و موضوع‌های کشاورزی؛	۳۵
K15	۱۲	تقویت خودکارآمدی؛	۳۶
N2	۱۱	سیاست دانشگاه؛	۳۷
F5	۱۱	شرکت در گردهمایی علمی، پژوهشی مختلف؛	۳۸
K16	۱۱	قدرت تصمیم‌گیری؛	۳۹
M5	۱۱	باور استادان و کارکنان دانشگاه به کارهای عملی و کارآفرینی؛	۴۰
F6	۱۱	دیدار با کارآفرینان موفق در زمینه کشاورزی؛	۴۱
K17	۱۱	توسعه استعدادها؛	۴۲
F7	۱۱	عضویت در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی؛	۴۳
A6	۱۰	تأکید بر ارائه عملی مطالب متناسب با محصول‌های غالب منطقه؛	۴۴
R5	۱۰	داشتن مهارت‌های ارتباطی؛	۴۵
F8	۱۰	عضویت در تعاونی‌های کشاورزی؛	۴۶
N3	۱۰	سرمایه اجتماعی؛	۴۷
R6	۱۰	تقویت مهارت‌های تعاملی؛	۴۸
F9	۱۰	مطالعه مجله‌ها و کتاب‌های جدید مرتبط با کشاورزی؛	۴۹
N4	۱۰	هدف‌های دانشگاه؛	۵۰
R7	۱۰	تغییر ذهنیت و دیدگاه دانشجو نسبت به رشته کشاورزی؛	۵۱
M6	۱۰	توانایی و مهارت عملی مدرسان در زمینه کشاورزی؛	۵۲
F10	۱۰	عضویت در فعالیت‌های گروهی و تقویت کارهای گروهی و دسته‌جمعی؛	۵۳
F11	۱۰	آگاهی از ماهیت رشته‌های کشاورزی و شرایط کاری آینده آن؛	۵۴
F4	۱۰	بازدید از واحدهای موفق کشاورزی	۵۵
F12	۱۰	آشنایی با فناوری‌ها؛	۵۶
N5	۱۰	سرمایه‌گذاری دانشگاه در زمینه تحقیق و توسعه؛	۵۷
F13	۱۰	تسلط بر زبان خارجه؛	۵۸
F14	۹	مهارت انجام کار گروهی و مشارکت؛	۵۹
N6	۹	ارتباط دانشگاه با مؤسسه‌های تحقیقاتی؛	۶۰
N7	۹	حمایت دانشگاه از سرمایه‌های فکری؛	۶۱
N8	۹	ارتباط دانشگاه با سازمان جهاد کشاورزی؛	۶۲
N9	۸	حمایت دانشگاه از دانشجویان کارآفرین؛	۶۳
N10	۸	حمایت مالی دانشگاه برای فراهم کردن مقدمات خوداشتغالی دانشجویان؛	۶۴
N11	۸	ارائه مهارت کسب و کار در دانشگاه.	۶۵

در کدگذاری محوری مجموعه‌ای از مفهومی‌ها بر محور یک مقوله، گروه‌بندی و به صورت طاق وار پوشانده می‌شوند و مقوله‌های مختلف را تشکیل می‌دهند (جدول ۲). این خوشه‌های مفهومی نقطه عزیمتی هستند که محقق را به نظریه سوق می‌دهند. با تعیین مفهوم‌ها و مقوله‌ها کدگذاری محوری انجام شد. در این مرحله طبقه‌های جامع و مانع تشکیل شدند و متناسب با بار

مفهومی جمله‌های هر طبقه، مفهوم سازی صورت گرفت. طبقه‌های ایجاد شده برای توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار شامل هفت عامل کارآفرینی، آموزشی و پژوهشی، روانشناختی، نهادی، محیطی، فردی و دولتی می‌باشند که مفهوم‌های مرتبط با هر طبقه در جدول ارائه شده است.

جدول ۲- یافته‌های کدگذاری محوری

کد مرتبط	فراوانی	مفهوم	عامل‌ها
K1		مهارت حل مسئله	کارآفرینی
K2		توانایی خطرپذیری	
K3		خلاقیت و نوآوری	
K4		ارایه دیدگاه‌ها و نظرهای نو و خدمات جدید	
K5		قدرت تحمل ابهام	
K6		استقلال طلبی	
K7		چالش طلبی؛	
K8		داشتن اعتماد به نفس و نگرش مثبت	
K9	۱۷	احساس تعهد داشتن	
K10		آگاهی از نقطه قوت‌ها و ضعف‌ها	
K11		توانایی بهره‌گیری از فرصت‌ها	
K12		باور به خودکارآمدی	
K13		توانایی تفکر خلاق و انتقادی	
K14		مسئولیت‌پذیری	
K15		تقویت خودکارآمدی	
K16		توانایی تصمیم‌گیری	
K17		توسعه استعدادها	
به روز بودن مواد آموزشی و محتوای درس‌ها			
A2		ارتباط مواد آموزشی و محتوای درسی با نیازهای جامعه و بازار کار	آموزشی و پژوهشی
A3		تغییر سرفصل درس‌ها متناسب با نیاز بازار	
A4		تغییر سرفصل درس‌ها بر مبنای تأکید بر آموزش‌های عملی	
A5		تشویق دانشجویان و استادان در ارتباط با پژوهش‌های کاربردی در مسئله‌ها و موضوع‌های کشاورزی	
A6		تأکید بر ارائه عملی مطالب متناسب با محصول‌های غالب منطقه	

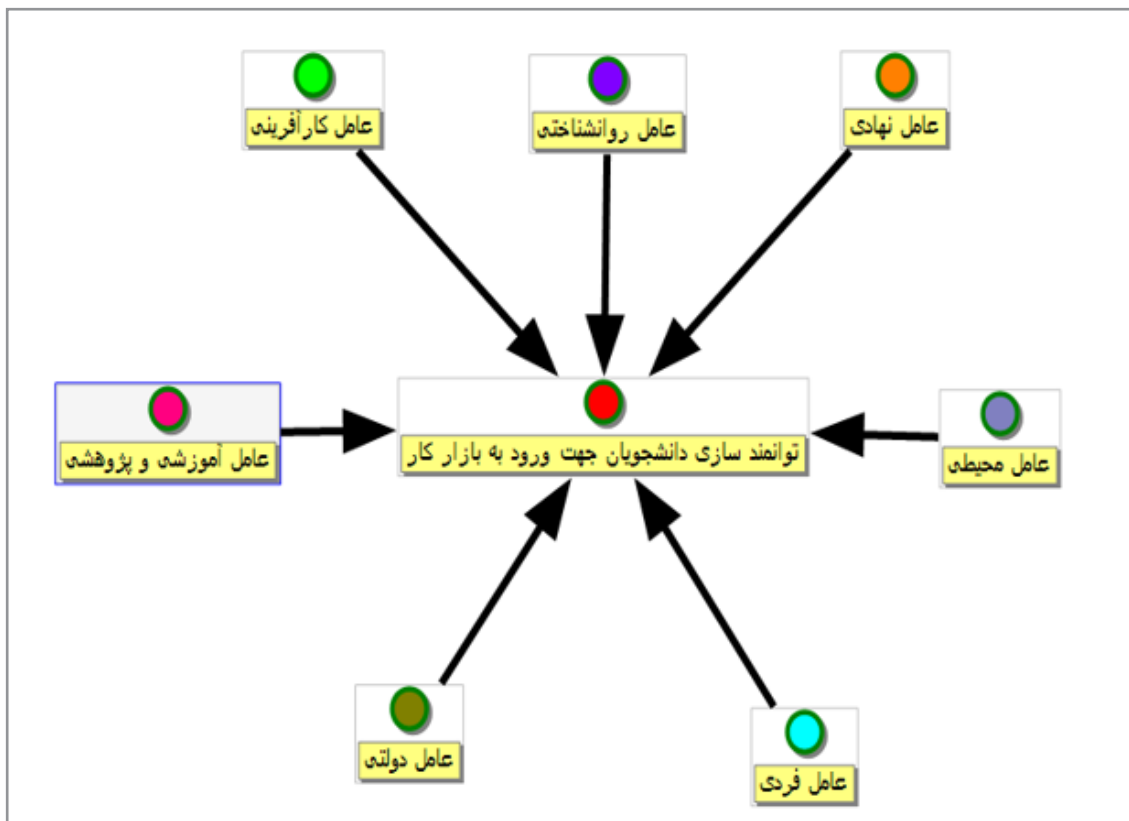
ادامه جدول ۲- یافته‌های کدگذاری محوری

کد مرتبط	فراوانی	مفهوم	عامل‌ها
R1		وجود علاقه به رشته	روانشناختی
R2		چگونگی برخورد استادان	
R3		احساس شایستگی	
R4		احساس داشتن حق انتخاب	
R5		داشتن مهارت‌های ارتباطی	
R6		تقویت مهارت‌های تعاملی	
R7		تغییر ذهنیت و دیدگاه دانشجو نسبت به رشته کشاورزی	
N1		فرهنگ دانشگاه	نهادی
N2		سیاست دانشگاه	
N3		سرمایه اجتماعی	
N4		هدف‌های دانشگاه	
N5		سرمایه‌گذاری دانشگاه در زمینه تحقیق و توسعه	
N6		ارتباط دانشگاه با مؤسسه‌های تحقیقاتی	
N7		حمایت دانشگاه از سرمایه‌های فکری	
N8		ارتباط دانشگاه با سازمان جهاد کشاورزی	
N9		حمایت دانشگاه از دانشجویان کارآفرین	
N10		حمایت مالی دانشگاه برای فراهم کردن مقدمات خوداشتغالی دانشجویان	
N11		ارائه مهارت کسب و کار در دانشگاه	
		داشتن تجربه کشاورزی	محیطی
M2		امکان دسترسی به فناوری و دانش روز جهان	
M3		وجود فرهنگ و روحیه کارآفرینی در دانشگاه و بین دانشجویان	
M4		برگزاری گردهمایی‌های تخصصی در دانشگاه در زمینه تقویت مهارت کارآفرینی	
M5		باور استادان و کارکنان دانشگاه به کارهای عملی و کارآفرینی	
M6		توانایی و مهارت عملی مدرسان در زمینه کشاورزی	

کد مرتبط	فراوانی	مفهوم	عامل‌ها
داشتن هدف			
F2		شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با مسئله و موضوع‌های کشاورزی	فردی
F3		تقویت مهارت‌های عملی	
F4		بازدید از واحدهای موفق کشاورزی	
F5		شرکت در گردهمایی‌های مختلف	
F6		دیدار با کارآفرینان موفق در زمینه کشاورزی	
F7		عضویت در شرکت‌های دانش بنیان کشاورزی	
F8		عضویت در تعاونی‌های کشاورزی	
F9		مطالعه مجله‌ها و کتاب‌های جدید مرتبط با کشاورزی	
F10		عضویت در فعالیتهای گروهی و تقویت کارهای گروهی و دسته جمعی	
F11		آگاهی از ماهیت رشته‌های کشاورزی و شرایط کاری آینده آن	
F4		بازدید از واحدهای موفق کشاورزی	
F12		آشنایی با فناوری It	
F13		تسلط بر زبان خارجه	
D1		حمایت دولت از دانشگاه‌های کشاورزی برای فراهم کردن تسهیلات خوداشتغالی	دولتی
D2	۳	حمایت وزارتخانه و دانشگاه‌ها از نظرها و دیدگاه‌های جدید و برتر دانشجویان در زمینه کشاورزی	
D3		آسانگری قوانین و ارائه تسهیلات خاص و ویژه به دانشجویان و دانش-آموختگان	

کدگذاری انتخابی فرآیندی انسجام بخش است که طی آن مقوله هسته‌ای یا محوری انتخاب می‌شود (محمدپور و همکاران، ۱۳۹۱). در این مرحله مفهوم‌ها و مقوله‌هایی که در کدگذاری باز تجزیه شده بودند به شیوه‌های جدید به یکدیگر می‌پیوندند تا پیوندهای میان یک مقوله و مقوله‌های فرعی را بسازند. در کدگذاری انتخابی، فرآیند روایت داستان کشف مقوله مرکزی تحقیق و مرتبط ساختن آن به دیگر مقوله‌ها در قالب مدل دیدمانی می‌باشد که در ادامه به ترتیب شاخص‌ها و مؤلفه‌های مرتبط با هر بخش مدل و در نهایت مدل دیدمانی توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار شد.

همان‌طور که نگاره ۱ نشان می‌دهد ۷ عامل کارآفرینی با ۱۷ نشانگر، آموزشی و پژوهشی با ۶ نشانگر، روانشناختی با ۷ نشانگر، نهادی با ۱۱ نشانگر، محیطی با ۶ نشانگر، فردی با ۱۴ نشانگر و عامل دولتی با ۳ نشانگر به صورت مستقیم بر توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار مؤثر می‌باشند (نگاره ۱).

نگاره ۱- مدل مفهومی پژوهش (خروجی نرم افزار MAXQDA)

بنابر مدل دیدمانی و نتایج بخش کیفی، فرضیه‌های پژوهش شامل هفت فرضیه اصلی در جدول ۳ ارائه می‌شود.

جدول ۳- فرضیه‌های اصلی پژوهش بنابر نتایج بخش کیفی

آزمون فرضیه‌ها		فرضیه‌های پژوهش	
$H_0: \beta=0$	$H_1: \beta \neq 0$	عامل کارآفرینی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۱
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل آموزشی-پژوهشی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۲
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل روانشناختی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۳
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل نهادی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۴
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل محیطی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۵
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل فردی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۶
$H_1: \beta \neq 0$	$H_0: \beta=0$	عامل دولتی بر توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار تأثیرگذار است.	۷

به منظور بررسی اعتبار الگوی طراحی شده از روش تحلیل مسیر با استفاده نرم افزار PLS نسخه ۳ استفاده شد که برای سنجش برازش مدل اندازه گیری از پایایی شاخص، روایی همگرا (۰/۷۷) و واگرا (۰/۸۲) استفاده شد. میزان بار عاملی بین صفر و یک است، چنانچه بار عاملی کم تر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف است و از آن صرف نظر می شود، بار عاملی بین ۰/۳ تا ۰/۶ قابل قبول است و چنانچه بار عاملی بزرگ تر از ۰/۶ باشد مطلوب و قابل قبول است (کلین، ۱۹۹۴). چنانکه بارهای عاملی ناشی از اجرای مدل در جدول ۴ نشان می دهد بیش تر مقوله ها دارای میزان بار عاملی قابل قبولی می باشند.

جدول ۴- میزان بار عاملی متغیرهای پژوهش

عامل	مفهوم	بار عاملی
کارآفرینی	مهارت حل مسئله؛	۰/۴۱۶
	توانایی خطرپذیری؛	۰/۷۳۳
	خلاقیت و نوآوری؛	۰/۵۱۱
	ارائه نظر و دیدگاه های نو و خدمات جدید؛	۰/۶۰۶
	توان تحمل ابهام؛	۰/۳۹۷
	استقلال طلبی؛	۰/۳۹۸
	چالش طلبی؛	۰/۵۴۱
	داشتن اعتماد به نفس و نگرش مثبت؛	۰/۴۵۳
	تعهد و احساس مسئولیت؛	۰/۳۹۴
	آگاهی از نقطه قوت ها و ضعف ها؛	۰/۳۸۹
	توانایی بهره گیری از فرصت ها؛	۰/۷۶۵
	باور به خودکارآمدی؛	۰/۶۶۱
	توانایی تفکر خلاق و انتقادی؛	۰/۶۴۵
	مسئولیت پذیری؛	۰/۵۶۱
آموزشی و پژوهشی	تقویت خودکارآمدی؛	۰/۴۸۹
	توان تصمیم گیری؛	۰/۵۷۲
	توسعه استعدادها؛	۰/۵۰۷
	به روز بودن مواد آموزشی و محتوای درس ها؛	۰/۵۱۷
	ارتباط مواد آموزشی و محتوای درسی با نیازهای جامعه و بازار کار؛	۰/۶۵۳
	تغییر سرفصل درس ها متناسب با نیاز بازار؛	۰/۶۱۴
	تغییر سرفصل دروس بر مبنای تأکید بر آموزش های عملی؛	۰/۸۴۰
تشویق دانشجویان و استادان در ارتباط با پژوهش های کاربردی در زمینه مسئله ها و موضوع های کشاورزی؛	۰/۷۹۵	
تأکید بر ارائه عملی مطالب متناسب با محصول های غالب منطقه؛	۰/۸۴۰	

ادامه جدول ۴- میزان بار عاملی متغیرهای پژوهش

عامل	مفهوم	بار عاملی
روانشناختی	وجود علاقه به رشته؛	۰/۴۰۱
	چگونگی برخورد استادان؛	۰/۶۱۳
	احساس شایستگی؛	۰/۶۲۲
	احساس داشتن حق انتخاب؛	۰/۵۹۰
	داشتن مهارت‌های ارتباطی؛	۰/۳۴۲
	تقویت مهارت‌های تعاملی؛	۰/۴۱۷
	تغییر ذهنیت و دیدگاه دانشجو نسبت به رشته کشاورزی؛	۰/۴۹۸
	فرهنگ دانشگاه؛	۰/۵۵۷
	سیاست دانشگاه؛	۰/۴۰۳
	سرمایه اجتماعی؛	۰/۶۱۰
نهادی	هدف‌های دانشگاه؛	۰/۶۹۳
	سرمایه‌گذاری دانشگاه در زمینه تحقیق و توسعه؛	۰/۴۰۷
	ارتباط دانشگاه با مؤسسه‌های تحقیقاتی؛	۰/۴۹۱
	حمایت دانشگاه از سرمایه‌های فکری؛	۰/۷۵۵
	ارتباط دانشگاه با سازمان جهاد کشاورزی؛	۰/۵۳۵
	حمایت دانشگاه از دانشجویان کارآفرین؛	۰/۶۷۵
	حمایت مالی دانشگاه برای فراهم کردن مقدمات خوداشتغالی دانشجویان؛	۰/۷۰۶
	ارائه مهارت کسب و کار در دانشگاه.	۰/۵۱۷
	داشتن تجربه کشاورزی؛	۰/۵۶۰
	امکان دسترسی به فناوری و دانش روز جهان؛	۰/۵۷۲
محیطی	وجود فرهنگ و روحیه کارآفرینی در دانشگاه و بین دانشجویان؛	۰/۴۹۶
	برگزاری گردهمایی‌های تخصصی در دانشگاه در زمینه تقویت مهارت کارآفرینی؛	۰/۶۳۷
	باور استادان و کارکنان دانشگاه به کارهای عملی و کارآفرینی؛	۰/۵۲۴
	توانایی و مهارت عملی مدرسان در زمینه کشاورزی؛	۰/۵۵۷

ادامه جدول ۴- میزان بار عاملی متغیرهای پژوهش

عامل	مفهوم	بار عاملی
	داشتن هدف؛	۰/۴۴۹
	شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مرتبط با مسئله‌ها و موضوع‌های کشاورزی؛	۰/۴۰۸
	تقویت مهارت‌های عملی	۰/۴۳۸
	بازدید از واحدهای موفق کشاورزی؛	۰/۳۶۱
	شرکت در گردهمایی‌های مختلف؛	۰/۴۲۱
	دیدار با کارآفرینان موفق در زمینه کشاورزی؛	۰/۵۵۴
	عضویت در شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی؛	۰/۴۶۶
فردی	عضویت در تعاونی‌های کشاورزی؛	۰/۷۱۳
	مطالعه مجله‌ها و کتاب‌های جدید مرتبط با کشاورزی؛	۰/۵۵۳
	عضویت در فعالیتهای گروهی و تقویت کارهای گروهی و دسته جمعی؛	۰/۷۱۴
	آگاهی از ماهیت رشته‌های کشاورزی و شرایط کاری آینده آن؛	۰/۶۰۶
	بازدید از واحدهای موفق کشاورزی	۰/۷۱۵
	آشنایی با فناوری It؛	۰/۵۳۰
	تسلط بر زبان خارجه؛	۰/۳۹۵
	حمایت دولت از دانشگاه‌های کشاورزی برای فراهم کردن تسهیلات خوداشتغالی؛	۰/۶۳۵
دولتی	حمایت وزارتخانه و دانشگاه‌ها از نظر و دیدگاه‌های جدید و برتر دانشجویان در زمینه کشاورزی؛	۰/۸۹۱
	آسانگری قوانین و ارائه تسهیلات خاص و ویژه به دانشجویان و دانش‌آموختگان؛	۰/۹۴۷

روش برای برآورد پایایی، به عنوان همسانی درونی اجزای اصلی ابزار تحقیق، بیش از روش‌های دیگر متداول است. همان‌گونه که جدول ۵ نشان می‌دهد میزان‌های مربوط به هر دو شاخص تتا و CR در سطح مطلوب و قابل قبولی می‌باشند (بالتر از ۰/۷) که نشان دهنده پایایی مناسب و قابل قبول مدل می‌باشد (فورنر و لارکر، ۱۹۸۱). میزان متوسط واریانس استخراج شده برای متغیرهای پنهان نیز بالاتر از ۰/۵ است، در نتیجه روایی همگرایی مدل‌های اندازه‌گیری نیز مطلوب می‌باشد.

ارجحیت پایایی ترکیبی در آن است که پایایی سازه‌ها نه به صورت مطلق بلکه بر اساس همبستگی سازه‌هایشان با یکدیگر محاسبه می‌شود. در نتیجه برای سنجش بهتر پایایی از هر دو روش استفاده می‌شود. روایی همگرا نیز روش دیگری برای بررسی و سنجش برآزش مدل اندازه‌گیری می‌باشد. فورنر و لارکر (۱۹۸۱) استفاده از متوسط واریانس استخراج شده را به عنوان معیاری برای بررسی اعتبار همگرا پیشنهاد کردند. به منظور بررسی پایایی پرسشنامه‌های محقق ساخته از روش محاسبه ضریب تتای ترتیبی استفاده شد. استفاده از این

جدول ۵- روایی همگرا، پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ

متغیرهای مکنون	(AVE>0.5)	(Alpha>0.7)	(CR>0.7)	(Theta>0.7)
کارآفرینی	۰/۷۷	۰/۸۱	۰/۸۵	۰/۸۵
آموزشی و پژوهشی	۰/۷۳	۰/۸۶	۰/۸۶	۰/۹۱
روانشناختی	۰/۸۲	۰/۷۹	۰/۷۹	۰/۸۷
نهادی	۰/۸۶	۰/۸۴	۰/۸۵	۰/۸۳
محیطی	۰/۷۳	۰/۸۸	۰/۷۴	۰/۸۴
فردی	۰/۸۱	۰/۹۱	۰/۸۸	۰/۷۵
دولتی	۰/۷۴	۰/۹۲	۰/۷۹	۰/۸۳

و جذر میزان AVE مربوط به هر سازه است (جدول ۶). همان‌گونه که جدول نشان می‌دهد جذر متوسط واریانس استخراج شده در قطر اصلی از همبستگی میان متغیرهای مکنون بیش‌تر است که این امر نشان‌دهنده روایی و اگرایی مناسب مدل می‌باشد.

از نظر فورنل و لارکر، روایی همگرا در سطحی قابل قبول است که میزان متوسط واریانس استخراج شده برای هر سازه بیش‌تر از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل باشد. در نرم‌افزار PLS بررسی این موضوع به وسیله ماتریسی به دست می‌آید که خانه‌های آن حاوی میزان‌های ضریب‌های همبستگی بین سازه‌ها

جدول ۶- یافته‌های روایی همگرا

متغیرهای مکنون	کارآفرینی	آموزشی و پژوهشی	روانشناختی	نهادی	محیطی	فردی	دولتی
کارآفرینی	۰/۸۱۸						
آموزشی و پژوهشی	۰/۶۲۷	۰/۸۴۴					
روانشناختی	۰/۶۴۴	۰/۶۴۲	۰/۸۳۵				
نهادی	۰/۵۳۵	۰/۷۳۲	۰/۷۱۹	۰/۸۴۲			
محیطی	۰/۵۴۰	۰/۶۴۲	۰/۶۹۶	۰/۸۲۷	۰/۸۴۷		
فردی	۰/۴۶۰	۰/۴۷۰	۰/۶۶۰	۰/۸۳۱	۰/۸۳۴	۰/۸۳۴	
دولتی	۰/۴۶۹	۰/۴۵۷	۰/۵۴۲	۰/۸۲۲	۰/۸۲۲	۰/۸۲۷	۰/۸۱۲

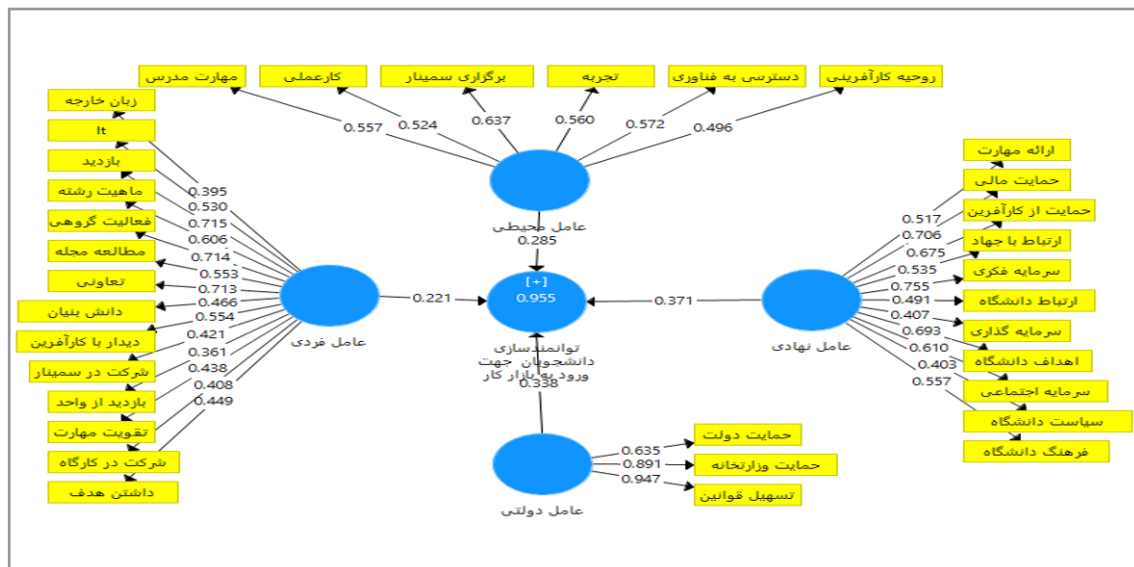
(GOF) استفاده شد، این شاخص، مجذور ضرب دو مقدار متوسط میزان‌های اشتراکی و متوسط ضریب‌های تعیین است. میزان‌های ۰/۳۶، ۰/۲۵ و ۰/۰۱ به ترتیب قوی، متوسط و ضعیف برازش توصیف شده. آزمون GOF برای متغیرهای پژوهش در جدول (۷) نشان داده شده است. همچنین شاخص برازش مدل کلی ۰/۶۴ به دست آمد که با توجه به این‌که میزان به دست آمده برای GOF بیش از ۰/۳۶ است بنابراین میزانی قوی و مناسب برای مدل می‌باشد که در جدول ۸ نشان داده شده است.

برای ارزیابی مدل ساختاری از دو معیار، ضریب معناداری t-value و ضریب تعیین (R^2) استفاده شد. میزان R^2 تنها برای سازه‌های درون‌زای مدل استفاده می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا، میزان این معیار صفر می‌باشد (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). در نتیجه معیار R^2 برای متغیر درون‌زای توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار میزان ۰/۵۳۹ را نشان می‌دهد. پس از برازش بخش اندازه‌گیری و ساختاری مدل پژوهش به منظور بررسی برازش کلی مدل، از معیار نکویی برازش

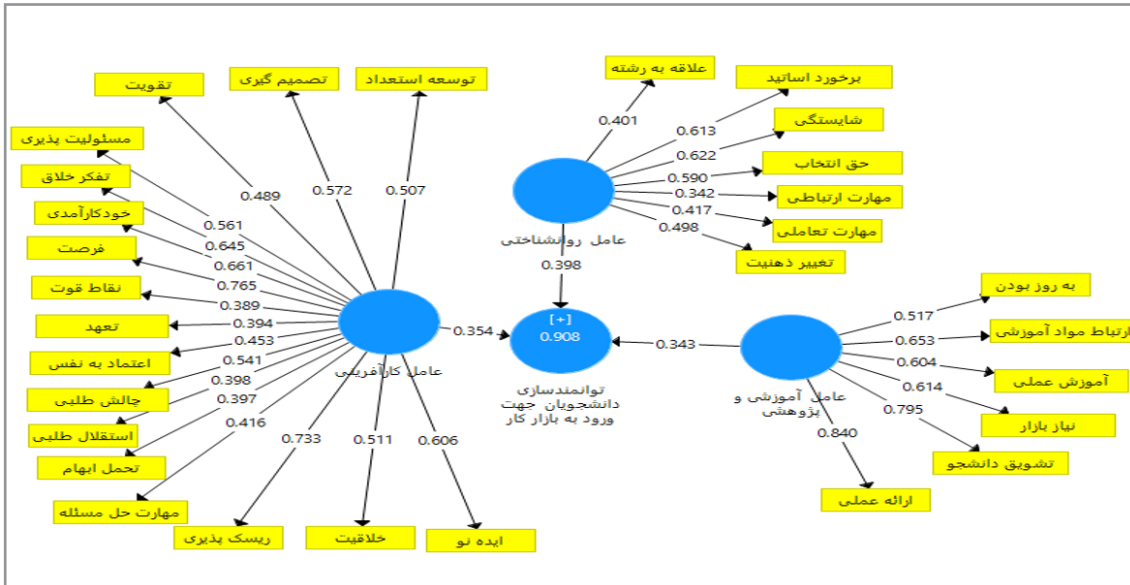
جدول ۷-آزمون GOF

متغیرهای مکنون	R2	Commuality
آموزشی - ارتباطی	۰	۰/۱۶۵۴
انگیزشی	۰	۰/۱۶۷۱
حمایتی	۰	۰/۱۷۲۰
مدیریتی	۰	۰/۱۶۴۲
ساختاری	۰	۰/۱۶۳۳
نظارتی - بازخوردی	۰	۰/۱۶۴۱
زیربنایی	۰/۵۳۹	۰/۱۶۳۵

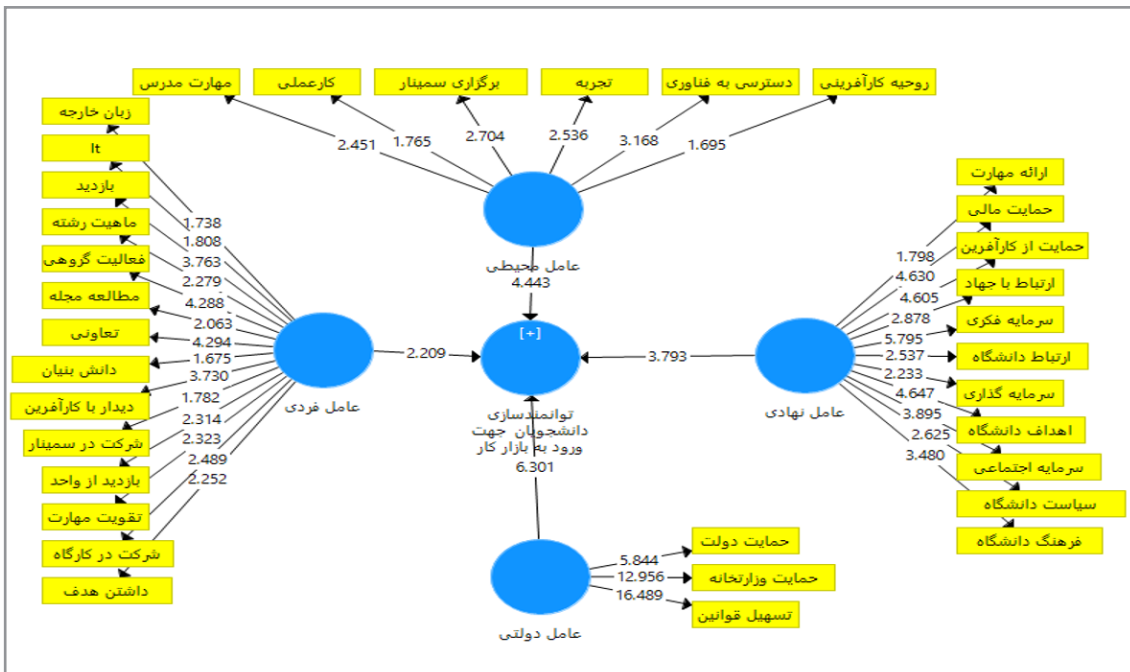
برای بررسی میزان معنادار بودن ضریب مسیر لازم است که میزان آماره t هر مسیر نشان داده شود. در نگاره ۴ و ۵ میزان تی متغیرها نشان داده شده است، همچنین ضریب های مسیر نشان می دهند که از بین هفت مسیر پیش بینی شده، تنها مسیر مرتبط با عامل فردی بر بهبود توانمندسازی دانشجویان بیش از سطح معناداری ۱/۹۶ می باشد و در سطح ۰/۰۵ تأیید می شوند. دیگر فرضیه های پژوهش یعنی عامل های دولتی، محیطی، نهادی، آموزشی، روانشناختی و کارآفرینی بیش از سطح ۲/۵۸ می باشند و در سطح ۰/۰۱ معنادار می باشند.

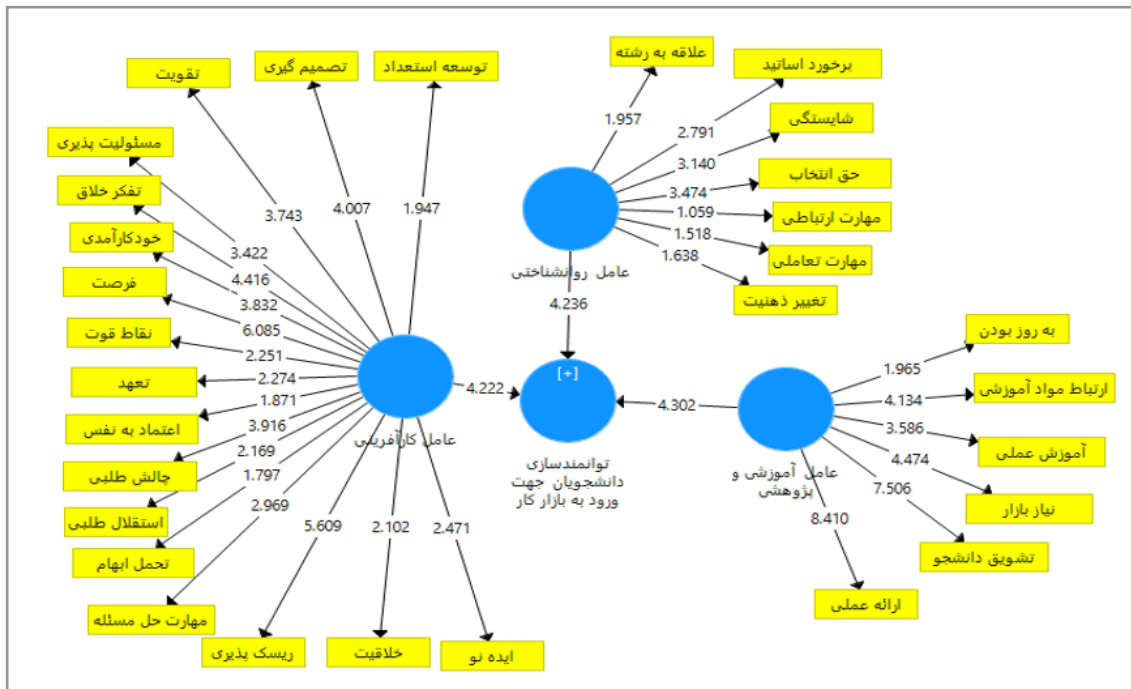
نگاره ۳- مدل ساختاری عامل های موثر در توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار

ادامه نگاره ۳- مدل ساختاری عامل های موثر در توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار

نگاره ۴- ضرایب t-value مدل ساختاری عامل های موثر در توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار

ادامه نگاره ۴- ضرایب t-value مدل ساختاری عامل های موثر در توانمند سازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار

در جدول ۶ ضریب‌های مسیر و میزان‌های تی فرضیه‌های پژوهش نشان داده شده است، با توجه به یافته‌های جدول، میزان‌های تی در ۶ فرضیه یعنی تأثیر عامل‌های کارآفرینی، آموزشی و پژوهشی، روانشناختی، نهادی، محیطی و دولتی بر توانمندی دانشجویان برای ورود به بازار کار بیش از سطح معناداری ۲/۵۸ می‌باشند و این فرضیه‌ها در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار و مورد تأیید می‌باشند. اما تأثیر عامل فردی بر توانمندی دانشجویان برای ورود به بازار کار بیش از سطح معنی‌داری ۱/۹۶ است و این فرضیه در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

جدول ۶؛ نتیجه فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	مسیر	ضریب مسیر β	مقادیر t-value	معنی‌داری	نتیجه فرضیه
۱	کارآفرینی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۳۵۴	۴/۲۲	۰/۰۰۰	تأیید
۲	آموزشی و پژوهشی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۳۴۳	۴/۳۰	۰/۰۰۰	تأیید
۳	روانشناختی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۳۹۸	۴/۲۳	۰/۰۰۰	تأیید
۴	نهادی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۳۷۱	۳/۷۹	۰/۰۰۰	تأیید
۵	محیطی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۲۵۸	۴/۴۴	۰/۰۰۰	تأیید
۶	فردی $\leftarrow$ توانمندسازی	۰/۲۲۱	۲/۲۰	۰/۰۲۸	تأیید
۷	دولتی	۰/۳۳۸	۶/۳۰	۰/۰۰۰	تأیید

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

یکی از بنیادی‌ترین دغدغه‌های مسئولان و متولیان امور، یافتن راه‌حلی برای بحران و چالش بیکاری به ویژه در بین دانش‌آموختگان آموزش عالی کشور است، این مسئله به ویژه در بخش کشاورزی که حجم و گستردگی

آن در کشورهای در حال توسعه یک چالش بنیادین به شمار می‌رود و نیروی انسانی جویای کار بسیاری اعم از دانش‌آموخته و غیر دانش‌آموخته دارد مهم‌تر و پیچیده‌تر به نظر می‌رسد. در این راستا تجارب دیگر کشورها به طور اعم و تجارب داخلی گذشته نیز به طور اخص نشان

بیش تر توجه کنند و در راستای تقویت آن بکوشند، طرح پرسش‌های مسئله محور توسط استادان و به چالش کشیدن دانشجویان می‌تواند سبب تقویت این مهارت در آنان شود. داشتن توانایی خطرپذیری، خلاقیت و نوآوری نیز برای کارآفرین شدن و تقویت توانمندی دانشجویان کشاورزی لازم است که اعضای هیئت علمی به آن اشاره کردند، هنگامی که دانشجویان دارای قدرت خطرپذیری باشند در زمینه کارآفرینی و ایجاد شغل برای خود دست به اقدام و عمل زده و با اعتماد به نفس بالایی کار را آغاز خواهند کرد در کنار آن خلاقیت و نوآوری نیز کمک خواهد کرد که دانشجویان کارهای جدید را با شیوه‌ای متفاوت انجام داده و روش دیگری در کمک به موفقیت آنان است، در این زمینه لازم است بستر ایجاد این توانایی در دانشجویان با برگزاری کلاس‌های آموزشی، بازدید از کشتزارها و باغ‌های نمونه و دیدار حضوری با افراد صاحب نظر و ایده و کارآفرین به صورت دوره‌ای در دانشگاه فراهم شود، تعهد داشتن به کار، همچنین احساس مسئولیت و خودکارآمدی نیز از نظر اعضای هیئت علمی باعث تقویت مهارت کارآفرینی دانشجویان می‌شود که لازم است در محیط دانشگاه مورد توجه قرار گیرد که البته از نظر پاسخگویان دادن تکلیف‌های مختلف و الزام دانشجویان به انجام آنها زمینه‌ساز تقویت این مهارت در دانشجویان می‌باشد. در این زمینه نتیجه پژوهش زلالی و همکاران (۱۳۹۷)؛ قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) و یانگ و کونگ (۲۰۱۱) نیز وجود نشانگرهای خودکارآمدی، آگاهی از نقطه قوت‌ها و ضعف‌ها، داشتن خلاقیت و نوآوری و خطرپذیری را در اشتغال‌پذیری دانشجویان و تقویت توانایی آنها مهم دانستند.

عامل بعدی در توانمندی دانشجویان عامل آموزشی و پژوهشی با شش نشانگر به روز بودن مواد آموزشی و محتوای دروس، ارتباط مواد آموزشی و محتوای درسی با نیازهای جامعه و بازار کار؛ تغییر سرفصل دروس مبتنی بر

داده است که از طریق سرمایه‌گذاری متراکم و سنگین که تکیه اصلی را بر واردات کالاها می‌گذارد و غالباً از منابع محلی کم‌تر بهره‌برداری می‌کند امکان اشتغال‌زایی، تنها برای تعداد محدودی از افراد میسر خواهد شد و این روند پاسخگوی جمعیت کثیر جویای کار در کشور نیست، لذا در سال‌های گذشته از توانمندسازی نیروی انسانی به عنوان یکی از رویکردهایی رویارویی با بیکاری یاد شده است به نحوی که در چند دهه اخیر منجر به تغییرات مثبت و فراوانی در اجرای فعالیت‌های کاری دانشجویان نیز شده است، در این راستا این پژوهش با هدف طراحی الگوی توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار به روش آمیخته (کیفی-کمی) انجام گرفت، در مرحله نخست از به روش گردند تئوری و از طریق مصاحبه با ۲۱ نفر از اعضای هیئت علمی به شناسایی نشاگرها، عامل‌ها و در نهایت طراحی مدل توانمندسازی طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی پرداخته شد، نتیجه این مرحله شناسایی ۶۵ نشانگر در قالب هفت دسته عامل‌های کارآفرینی، عامل‌های آموزشی و پژوهشی، عامل‌های روانشناختی، نهادی، محیطی، فردی و دولتی بود. عامل کارآفرینی دارای ۱۷ نشانگر شامل مهارت حل مسئله، توانایی ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، ارائه ایده‌های نو و خدمات جدید، قدرت تحمل ابهام، استقلال طلبی، چالش طلبی، داشتن اعتماد به نفس و نگرش مثبت، تعهد و احساس مسئولیت، آگاهی از نقاط قوت و ضعف، توانایی بهره‌گیری از فرصت‌ها، باور به خودکارآمدی، توانایی تفکر خلاق و انتقادی، مسئولیت‌پذیری، تقویت خودکارآمدی، قدرت تصمیم‌گیری و توسعه استعدادها؛ می‌باشد، از نظر پاسخگویان به منظور ارتقا توانمندی دانشجویان لازم است که مهارت‌های کارآفرینی آنان تقویت شود، این مهارت شامل توجه به تقویت حل مسئله و چالش طلبی دانشجو است به این معنا که دانشجویان لازم است به مهارت‌های حل مسئله خود

کشاورزی نسبت به رشته تحصیلی خود علاقه چندانی ندارند و همین مسئله می‌تواند عاملی در عدم توانمندی دانشجویان کشاورزی و تضعیف پشتکار آنان شود، در این راستا لازم است در چگونگی ورود دانشجویان به رشته‌های کشاورزی تجدیدنظر صورت پذیرد و افراد از روی علاقه و آمادگی رشته کشاورزی را انتخاب کنند، زیرا همین موضوع می‌تواند در تغییر دیدگاه و نگرش آنان نسبت به رشته نیز مؤثر باشد و ذهنیت مثبتی را در آنان ایجاد کند، چگونگی برخورد استادان و همراهی و همکاری آنان با دانشجویان در کارهای عملی نیز می‌تواند عامل انگیزشی مؤثری در تقویت اعتماد به نفس دانشجویان و احساس شایستگی در آنان شود، داشتن مهارت‌های تعاملی و ارتباطی نیز نیاز امروزه جامعه می‌باشد که لازم است دانشجویان در تقویت این مهارت‌ها در خود بکوشند. نتیجه این بخش از پژوهش با نتیجه بررسی‌های علی-آبادی و همکاران (۱۳۹۵) و قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) هم‌راستا و در تأیید آن می‌باشد

عامل نهادی با ۱۱ نشانگر شامل فرهنگ دانشگاه، سیاست دانشگاه، اهداف دانشگاه، سرمایه اجتماعی، سرمایه‌گذاری دانشگاه در زمینه تحقیق و توسعه، ارتباط دانشگاه با مؤسسه‌های تحقیقاتی، حمایت دانشگاه از سرمایه‌های فکری، ارتباط دانشگاه با سازمان جهاد کشاورزی، حمایت دانشگاه از دانشجویان کارآفرین، حمایت مالی دانشگاه برای فراهم نمودن مقدمات خوداشتغالی دانشجویان و ارائه مهارت کسب و کار در محیط دانشگاه نیز می‌تواند در تقویت توانمندی شغلی دانشگاه مؤثر باشد، در واقع نهاد دانشگاه بستر و زمینه‌ای است که دانشجویان در آن پرورش می‌یابند لذا لازم است این محیط به گونه‌ای باشد که مهارت‌های شغلی دانشجویان را به راه‌های مختلف تقویت کند، در این راستا لازم است فرهنگ، سیاست و هدف‌های دانشگاه و سند چشم‌انداز آن به گونه‌ای تنظیم و ایجاد شود که

نیاز بازار و آموزش‌های عملی، همچنین ارائه عملی مطالب و انجام پژوهش‌های کاربردی می‌باشد، از نظر اعضای هیئت علمی محتوای بسیاری از کتاب‌های آموزشی قدیمی بوده و لازم است بر مبنای تغییر و دگرگونی‌های بخش کشاورزی و نوآوری‌های این بخش مطالب جدید نگاشته شود، مطالبی که مبتنی بر مسئله‌های روز جهان در زمینه کشاورزی باشد و دانشجویان را بیش‌تر با مسئله‌ها و موضوع‌های کشاورزی، کارهای عملی و نیاز بازار آماده سازد، لذا در این زمینه لازم است اعضای هیئت علمی در زمینه تألیف کتاب‌های مختلف این مهم را مد نظر قرار دهند و در هر رشته و گرایش، نگارش و تألیف کتاب را در راستای یادگیری عملی مطالب و آماده‌سازی دانشجویان برای ورود به بازار کار مدنظر قرار دهند، زیرا همان‌طور که در مبنای نظری نیز اشاره شد از نظر هیئت علمی مطالب موجود در محتوای کتاب‌ها بیش‌ترین تأکید را بر مباحث‌های نظری و کاربرد چندانی برای دانشجویان ندارد، می‌باشد. در این راستا نتیجه بررسی‌های قاسمی‌پور و همکاران (۱۳۹۳) و قلی‌پور و رحیمیان (۲۰۰۹) نیز این مطلب را تأیید می‌کند که عامل آموزشی می‌تواند در توانمندسازی دانشجویان مؤثر واقع شود.

عامل روانشناختی نیز از نظر اعضای هیئت علمی یکی از مؤلفه‌های مهم در توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار می‌باشد که شامل هفت نشانگر، وجود علاقه به رشته، نحوه برخورد اساتید، احساس شایستگی، احساس داشتن حق انتخاب، داشتن مهارت‌های ارتباطی، تقویت مهارت‌های تعاملی و تغییر ذهنیت و دیدگاه دانشجو نسبت به رشته کشاورزی می‌باشد، وجود علاقه به رشته شاخص مهمی است که می‌تواند سبب ایجاد انگیزه در فراگیر و همچنین تلاش و پشتکار دوچندان برای موفقیت شود، در این راستا یافته‌های پژوهش نشان داد که بیش‌تر دانشجویان

دانشجویان تأثیرگذار باشد از جمله شرکت در کارگاه‌ها و گردهمایی‌ها، بازدید از واحدهای موفق، عضویت در تعاونی‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و فعالیت‌های گروهی نیز ضمن تقویت مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی دانشجویان سبب افزایش اعتمادبه‌نفس، خلاقیت و نوآوری و فراهم شدن زمینه کارآفرینی می‌شود، هم‌سو با نتیجه این بخش از پژوهش زلالی و همکاران (۱۳۹۷) و قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) نیز تقویت مهارت‌های فردی را در توانمندی دانشجویان برای ورود به بازار کار مهم می‌دانند که لازم است مورد توجه قرار گیرد. دولت و حمایت‌های بخش دولتی نیز از دانشجویان کشاورزی از نظر هیئت علمی می‌تواند در توانمندسازی دانشجویان کشاورزی مؤثر باشد، با توجه به اینکه در بخش کشاورزی بسترها و زمینه‌های خوداشتغالی و کارآفرینی وجود دارد و راه‌اندازی کسب و کارها در این زمینه نیاز به سرمایه دارد نگاه ویژه دولت به این بخش لازم و ضروری می‌باشد، از جمله ارائه تسهیلات لازم، پرداخت تسهیلات ارزان قیمت، ارائه تسهیلات خاص و ویژه به دانشجویان و دانش‌آموختگان و همچنین حمایت از نظر و دیدگاه‌های برتر در زمینه کشاورزی. در این زمینه بررسی‌های قلی‌پور و همکاران (۲۰۰۹) و قاسمی و همکاران (۱۳۹۳) نیز بر عوامل اقتصادی و حمایت‌های اقتصادی به عنوان عامل مؤثر بر توانمندی تأکید دارند.

پس از شناسایی نشانگرها و طراحی پرسشنامه به منظور تأیید عامل‌های شناسایی شده و اعتبارسنجی الگو، پرسشنامه در بین دانشجویان کشاورزی برای تأیید و اعتبارسنجی قرار گرفت، محاسبه‌ی بارهای عاملی مربوط به گویه‌های مختلف نشان دهنده مناسب بودن آن‌ها برای طراحی الگو و تأثیرگذاری مثبت آن‌ها بر توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار می‌باشد. به عبارتی می‌توان چنین اظهار داشت که اعضای هیئت علمی گویه‌های مربوط به عامل‌های مختلف را به

تأکید اصلی آن بر پرورش مهارت‌های دانشجویان و تقویت مهارت‌های عملی آنان باشد، ارائه و تأکید مهارت‌های عملی لازم است در محیط دانشگاه مد نظر قرار گیرد و سرمایه‌گذاری‌های خاصی در راستای پرورش مهارت‌های کارآفرینی دانشجویان داشته باشد، ارتباط دانشگاه با سازمان‌های مختلف از جمله جهاد کشاورزی نیز افزون بر آشنایی بیش‌تر دانشجویان ایجاد زمینه کارآفرینی در آنان شود که لازم است بیش‌تر به آن توجه شود.

محیط آموزشی دانشگاه نیز می‌تواند در تقویت توانمندی دانشجویان مؤثر باشد که از نظر هیئت علمی پاسخگو این محیط هنگامی تأثیرگذار است که زمینه ایجاد تجربه کشاورزی و دسترسی دانشجویان به فناوری‌های روز جهان را در دانشجویان فراهم کند، محیط دانشگاه به گونه‌ای باشد که پرورش دهنده فرهنگ کارآفرینی باشد، همچنین مدرسان لازم است ضمن آشنایی با مهارت‌های عملی مرتبط با کشاورزی، باور به کارهای عملی و کارآفرینی داشته باشند. بررسی‌های یزدانی و همکاران (۱۳۹۷) نیز در این زمینه نشان داد که محیط آموزشی و یادگیری دانشجویان عامل مهمی در تقویت توانمندی شغلی آنان است که بسیار بایستی مورد توجه قرار گیرد.

عامل فردی با ۱۴ نشانگر نیز از نظر هیئت علمی در تقویت توانمندی دانشجویان کشاورزی مهم می‌باشد که لازم است بیش‌تر به آن توجه شود، از نظر هیئت علمی خود دانشجویان یک رکن اصلی و مهم است که می‌تواند به توانمندسازی خویش کمک کند، از نظر پاسخگویان لازم است دانشجویان از آغاز با علاقه رشته را انتخاب کند و با توجه به اینکه امکان اشتغال در بخش دولتی برای دانشجویان کشاورزی پایین است لازم است از آغاز هدف خویش از تحصیل را مشخص و با هدف خاص و مشخصی رشته کشاورزی را انتخاب نمایند، در دوران دانشجویی نیز برخی اقدام‌ها می‌تواند در توانمندسازی

درستی بیان کرده‌اند. پس از مشخص شدن و بررسی بارهای عاملی، ضریب‌های مسیر مربوط به متغیرهای مکنون بررسی شدند. یافته‌های این بخش نشان داد که میزان تأثیر هفت عامل کارآفرینی، آموزشی و پژوهشی، روانشناختی، نهادی، محیطی، فردی و دولتی بر توانمندسازی دانشجویان برای ورود به بازار کار بیش از ۹۰ درصد می‌باشد. این بدان معناست که بیش از ۹۰ درصد واریانس توانمندسازی دانشجویان کشاورزی را این هفت عامل تبیین کرده‌اند، لذا لازم است برای توانمندسازی دانشجویان کشاورزی برای ورود به بازار کار و اشتغال همچنین کاهش نرخ بیکاری دانش‌آموختگان این بخش، عامل‌ها و نشانگرهای شناسایی شده به صورت دقیق و کامل از سوی برنامه‌ریزان مورد توجه قرار گیرد که در صورت کاهش میزان بیکاری، علاقه دانشجویان نسبت به رشته افزایش خواهد یافت و از سویی با انگیزه و پشتکار بالاتری به تحصیل می‌پردازند که خود عامل مؤثری در موفقیت آنان خواهد بود.

منبع‌ها

- امیر تیموری، ص و خلیلیان، ص. (۱۳۹۶). رشد بهره‌وری کل عوامل تولید در بخش کشاورزی ایران. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه. سال ۱۵. شماره ۵۹. صفحه ۳۷ تا ۵۲.
- حسینی، س. م. و خسروی پور، ب. (۱۳۹۵). کارآفرینی و نقش آموزش در توسعه کارآفرینی. سمینار آموزش کشاورزی ایران. تهران. دانشگاه تربیت مدرس.
- حیبی، آ. (۱۳۹۸). روش استراوس و کوربین در نظریه‌گراند تئوری. نشر الکترونیک پارس مدیر.
- داوری، ع و رضازاده، آر. ش. (۱۳۹۲). مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم افزار PLS. سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی.
- زلالی، ن. محمدزاده، س. برادران، م و مقدسی فریمانی، ش. (۱۳۹۷). بررسی تطبیقی شایستگی‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان رشته گیاهان دارویی مرکز آموزش عالی امام خمینی با نیاز بازار کار. فصلنامه پژوهش مدیریت و آموزش کشاورزی. دوره ۱۰. شماره ۴۷. صفحه ۸۴ تا ۱۰۷.
- سلکی، ن و موسوی بهرام‌آبادی، س. س. (۱۳۹۵). ضرورت توانمندسازی دانشجویان رشته‌های کشاورزی با توجه به سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. چهارمین همایش ملی انجمن‌های علمی دانشجویی رشته‌های کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست.
- طهماسبی، م. پزشکی‌راد، غ. ر.، شعبانعلی فمی، ح. (۱۳۸۹). عوامل مؤثر بر توانمندسازی دانشجویان کشاورزی جهت ورود به بازار کار در عصر جهانی شدن. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران. سال ۲. شماره ۴. صفحه ۱۵۵ تا ۱۷۱.
- علی‌آبادی، و. خیاطی، م. موحدی، ر. (۱۳۹۵). تأثیر مؤلفه‌های توانمندسازی روانشناختی بر اشتغال‌پذیری دانشجویان کشاورزی بوعلی سینا. فصلنامه پژوهش مدیریت و آموزش کشاورزی. شماره ۳۷. صفحه ۲۱ تا ۳۱.
- قاسمی، ص. بهرامیان، س و احمدوند، م. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر توانمندی کارآفرینی و اشتغال پس از دانش‌آموختگی (مورد مطالعه دانشجویان کارشناسی کشاورزی در دانشگاه یاسوج). مجله کارآفرینی و کشاورزی. سال ۱. شماره ۲. صفحه ۱ تا ۱۹.
- محمدپور، ب. رحیمیان، ح.، عباس‌پور، ع. و دلاور، ع. (۱۳۹۱). واکاوی چالش‌های فراروی تجاری سازی تحقیقات علوم انسانی و آرایه یک نظریه زمینه‌ای. مجله ابتکار و خلاقین در علوم انسانی. سال دوم. دوره دوم. شماره ۲. صفحه ۱ تا ۳۱.
- یزدانی، ر. محبی، س. ز. مرتضوی، م و معدن کن، د. (۱۳۹۷). بررسی میزان توانمندی حرفه‌ای و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دندان پزشکی با روش خودارزیابی. مجله دانشکده دندان پزشکی مشهد. دوره ۴۲. شماره ۴. صفحه ۳۴۸ تا ۳۵۵.

- Bridgstock, R. (2009). The graduate attributes we've overlooked: Enhancing graduate employability through career management skills. *Higher Education Research & Development*, 28(1): 31-44.
- Chang, L.C. & C.H. Liu, (2008), "Employee empowerment, innovative behavior and job productivity of public health nurses: A cross-sectional questionnaire survey". *Int. J. Nurs. Stud.*, 45:1442-1448.
- Charms, M. (2006), *Business Challenges in Commercialization of Agricultural Technology*. *International Food and Agribusiness Management Review*, 7(1): 91-104.
- Danida. (2004). *Farmer empowerment: Experiences, lessons learned and ways forward*. Danish Institute of International Studies. [On line] Available on: <http://www.neuchatelinitiative.net/english/FarmerEmpowerment-experiences-lessons-learned-and-ways-f.DOC>.
- Evens, K. (2007). Employability during unemployment adaptability, career identity and human and social capital. *Journal of Vocational Behavior*, 71; 247-264.
- Fornell, C. & Larcker, D. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable and measuring error. *Journal of High Technology Management Research*, 39-50.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. London: Routledge.
- Gholipour, A. & Rahimian, A. (2009). Relationship between economic, cultural and educational factors with women's empowerment of female-headed households. *Journal of Social Welfare*. 11(40): 29-62.
- Greasley K, Bryman A, Naismith N, & Soetanto R (2008). "Understanding empowerment from an employee perspective". *Team Performance Management*; 14 (1/2); 39-55.
- Straus A, & Corbin J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, Third Edition, Los Angeles: Sage Publications.
- Spritzer, A. K., (1995). *Organizational response of crisis: the role of mutual trust and top management teams*. Ph.D. Dissertation, university of Michigan.
- Sabzikaran, E Miri. A. & Rangriz, H, (2011), "The relationship between organizational structure and employees' empowerment in National Iranian Oil Products Distribution Company", *Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review* Vol. 1, No.1; 51-68.
- Wang, J. K, & Wong, C. (2011). "Understanding organizational citizenship behavior from a cultural perspective: An empirical study within the context of hotels in Mainland China". *International journal of hospitality management*, Vol. 30, Issue 4: 845-854.
- Wyrwinski, J. 2008. *New technologies, new firms, new challenges: academic entrepreneurship*. Wyrwinski. pl, 15; 112-118.
- Wang, Jin. Keung, C. & Wong, A. (2011). "Understanding organizational citizenship behavior from a cultural perspective: An empirical study within the context of hotels in Mainland China". *International journal of hospitality management*, Vol. 30, Issue 4: 845-854.

The Empowerment Pattern for Razi University Agricultural Students to Entering The Job Market

Zahra Korani

Assistance Professor Department of Agricultural Payame Noor University

Abstract

High unemployment of agricultural graduates is one of the main concerns of Iran's higher education system, which can reduce the motivation of Agricultural students to be educated. Therefore, this research eliminate conducted to provide a pattern to empower Razi University agricultural students to enter Iran's market. with a Mixed (quantitative-qualitative) exploratory research design applied to conduct this research. Grounded theory for the quantitative part and cause-correlation method used to handle the quantitative part. The statistical population of the qualitative part Consisted of 108 agricultural faculty members at Razi University, Iran. By Interviewing 21 of them researcher achieved theoretical saturation threshold. In 2020-2021, there were 644 people, which according to Krejcie and Morgan table, 238 people were selected as a sample by proportional stratified random sampling method. Data were collected through interviews in the qualitative section, which resulted in the design of a student empowerment mode. In the quantitative part, information was collected from students through a questionnaire that the content validity of the questionnaire was confirmed by opinion polls and convergent validity was confirmed by calculating $CR = 0.82$ and $AVE = 0.77$. The reliability of the questionnaire was determined using R software and the sequential theta coefficient was calculated for different parts of the questionnaire ($\Theta = 0.75-91$) and the designed pattern was validated. Qualitative data analysis was performed through three stages of open, axial and selective coding using Maxqda16 software. In the quantitative part, SPSSwin16 to investigate individual characteristic and the partial least squares method using smartpls3 software to evaluate the measurement model. Structural and hypothesis tests were used.

The results of the research in the qualitative part resulted in the identification of 65 indicators in the form of seven categories of entrepreneurial, educational and research, psychological, institutional, environmental, individual and governmental factors. The results of the quantitative part of the research showed that all 7 research hypotheses are approved.

Also, the value of multiple coefficients for structural equation is above 0.90, which shows that the exogenous independent variables related to empowerment have been able to explain more than 0.90 of the changes of the dependent variable. Due to the importance of empowering students in the study period to enter the job market and alignment of faculty members and students comments on the components and indicators related to empowerment, the results of the research can be used to enhance student's empowerment.

Index Terms: Student Empowerment, Entrepreneurship, Unemployment of Graduates, Razi University.

Corresponding Author: Z.korani

Email: Zkorani11@gmail.com

Received: 2021/05/29

Accepted: 2021/06/20